

Paminėta Valstybės diena

Kaune Valstybės dienos renginiai prasidėjo šv. Mišiomis Kauko Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje. Po jų miesto visuomenė rinkosi į Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelį. Nešini valstybinėmis ir LPKTS bei kitų organizacijų vėliavomis gausiai rinkosi buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai. Šventėje dalyvavo Kauno miesto ir apskrities vadovai, Lietuvos kariuomenės, Šaulių sąjungos atstovai. Grojant KOP orkestrui Laisvės kovų dalyvis, Vyčio Kryžiaus ordino kavalierius dimisijos kapitonas Kazimieras Giedraitis iškilmingai pakélé Vyčio Kryžiaus ordino vėliavą.

Laisvės kovų dalyvis, Vyčio Kryžiaus ordino kavalierius dimisijos kapitonas Kazimieras Giedraitis kelia Vyčio Kryžiaus ordino vėliavą

I šventę renkasi buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai
Zenono Šiaučiulio nuotr.

"Tremtinio" inf.

Vasaros pradžioje LLKS Prisikėlimo apyg. partizanai, aktyviai padedami Šiaulių aps. Gen. Povilo Plechavičiaus šiaulių 6-osios rinktinės jaunujių šiaulių, Gulbino miške atstatė (antrą kartą) Kunigaikščio Žvelgaičio rinktinės štabo bunkerį. Šalia bunkerio stovinčio kryžiaus lentelėje įrašyta: "1952 m. čia žuvo Kunigaikščio Žvelgaičio rinktinės vadas Boleslovas Krisciūnas-Klajūnas, štabo nariai: Izidorius Miškūnas-Barzda ir Stasys Šepkus-Šernas.

Klajūnosuo Onutė 1997 m. padėjo surasti šią žeminę, tikliau, šios žeminės vietą ir keletą istorinių tuomet naudotų daiktų. Atstatymo darbus atlikti padėjo kuršeniskis Vladas Kavaliauskas. 1998 m. partizanų bei jų draugų pastangomis šis bunkeris žemė buvo atstatytas ir pašventintas. Vlado Kavaliausko iniciatyva žuvusiųjų atminimui pasodinta beržų alėja, rinktinės štabe dirbusių penkių partizanų atminimui prie bunkerio pasodinti penkią žoliukai. Per 10 metų bunkerio

Atstatytas partizanų bunkeris

Prie Gulbino miške atstatyto partizanų žemės

Rusijos Dūma: Lietuva kelia grėsmę Europos stabilumui ir saugumui

Liepos 2 d. Rusijos Valstybės Dūma priėmė pareiškimą, kuriuo paragino Lietuvą peržiūrėti politiką Rusijos atžvilgiu. Mat, pasak Dūmos, Lietuva dabartine savo politika "sieki bloginti dvišalius santykius". Pareiškime taip pat piktinamas Lietuvos sprendimu drausti sovietinius simbolius susirinkimuose, reikalavimu atlyginti SSRS okupacijos žalą, Lietuvos veito Bruselio ir Maskvos derybomis, kurių metu Lietuva atsisakė pritarti ES bendradarbiavimo sutarčiai su Rusija, jei nebus su Rusija deramasi Lietuvai, dabar jau ES narei, rūpimaus klausimais. Tarp jų buvo reikalaujama, kad ES su Rusija derėtųsi dėl kompenzacijų buvusiems tremtiniams.

Pareiškime piktinamas iš dėl Lietuvos, kaip NATO narės, diskusijos dėl galimo priešraketinės gynybos (PRG) skydo elementų dislokavimo mūsų šalyje: „Rusijos Valstybės Dūmos deputatai kreipiasi į Lietuvos Respublikos Seimo narius ir į visus blaiviai maštančius Lietuvos politikus, ragindami juos dar kartą apsvarstyti galimas šių rizikingų veiksnių pasekmes ir peržiūrėti strategiją, kuria

siekiam gadiant santykius su Rusijos Federacija ir kuri prieštarauja pačios Respublikos interesams, blogina Rusijos ir Lietuvos santykius bei Europos partnerystės galimybes“, – teigiamo priimtame pareiškime. Pasak Rusijos parlamentarų, Lietuvos valdžios atstovai „neišdriso jau šiuo etapu ryžtingai pasipriestinti PRG sistemos komponentų dislokavimui savo teritorijoje“. Tokių planų įgyvendinimas esą privers Maskvą pakeisti požiūrį į karinio saugumo užtikrinimą Baltijos šalyse, kuris yra pagristas minimaliu kariniu dalyvavimu regione. Tai gali paskatinti Rusijos kariuomenės grupuotės stiprinimą ir modernizavimą Kaliningrado srityje.

Pareiškime „su nerimu“ pabrėžiama, kad Lietuvos valdžia, „pasiduodama anti-rusiskas nuotaikas Lietuvos visuomenėje skleidžiančių asmenų įtakai“ ir „specifiškai suprantamus“ NATO interesus laikydama svarbesnais už pasaulinį saugumą bei bendrus Europos uždavinius, savo „neatsakingais veiksmai“ gali sukelti pavojų Europos saugumui ir stablumui.

(keliamas į 2 psl.)

medinė dalis supuvo, todėl nuspręsta atstatyti iš naujo. Užduotis įvykdymas. Aktyviausiai pagalbininkai – Albertas Štokas, Bronius Gaižauskas, Zigmantas Šatas, Petras Pocius ir 6-osios šiaulių rinktinės vado Sauliaus Burškio vadovaujami jaunieji šiauliai. Darbams vadovo Prisikėlimo apyg. vadas Juozas Mocius.

Po įtempto darbo žeminė pakvipo šviežiomis lentomis. Iškaltas vidus – lubos, sienos, pagaminti gultai, rašomasis staliukas bei paaukštinimas maisto atsargoms ir ginklams pasidėti.

Šią istorinę vietą aplankė dešimtys ekskursijų, tarp jų ir moksleivai iš Švedijos. Si krajui aplaistytą Kunigaikščio Žvelgaičio rinktinės štabo žeminę tegu primena lankytams sunkią partizanų kovą už Tėvynę. Jie kovojo ne dėl garbės ar materialinės gerovės, o dėl Lietuvos laisvės.

Kviečiame jaunimą nepamiršti šių Lietuvai įsimintinų vietų ir jas lankytis.

Marija RIMKIENĖ

Rusijos Dūma: Lietuva kelia grėsmę Europos stabilumui ir saugumui

(atkelta iš 1 psl.)

Dūmos deputatus „suglumino“ dar 2000 metais Lietuvoje priimtas įstatymas, reikalaujantis, kad Rusija atlygintų SSRS okupacijos nuostolius. Juos taip pat nustebino Seimo sprendimas prilyginti Sovietų sąjungos veiksmus per Antrajį pasaulinį karą nacistinės Vokietijos nusikaltimams.

„Valstybės Dūmos deputatai konstatoja, kad Lietuvos Respublikos valdžios atstovų taikomi įstatyminiai apribojimai apsunkina Rusijos piliečių verslą šioje šalyje ir trukdo vykdyti abiem pusėms naudingus ekonominikos srities projektus“, – teigama pareiškimie, turint omenyje voto Briuselio ir Maskvos deryboms.

Pareiškimo autoriai kaltina Lietuvą, kad ši „nuosekliai vykdo santykį su Rusijos Federacija bloginimo strategiją“.

Seimo pirmininkas Česlovas Juršėnas TV3 „Žinioms“ pripažino, kad Rusijos Dūmos pareiškimas jį nustebinės kaltinimų Lietuvai gausa: „Kiek galiu spręsti iš internete pateiktų citatų, Rusijos Dūma tikrai persistengė“. Paklaustas, koks galėtų būti Lietuvos atsakas iš pareiškimą, Č.Juršėnas sakė, kad „antipareiškimas būtų natūralus atsakas“.

Seimo Užsienio reikalų komiteto narys V. Stankevičius, praėjusių savaitę tokių priekaištų klausėsis Maskvoje, teigė pareiškime neradės nieko naujo. V. Stankevičius pareiškimo nevadina kišimusi i Lietuvos vidaus politiką, tačiau, anot jo, tai rodo neadekvacią reakciją i Vilniaus žingsnius: „Nevadinčiau to kišimusi i mūsų

reikalus, mes taip pat kartais primame pareiškimus dėl Rusijos. Bet matau, kad Rusijos politikai dar neatnaujant, kad Rusija atlygintų SSRS okupacijos nuostolius. Juos taip pat nustebino Seimo sprendimas prilyginti Sovietų sąjungos veiksmus per Antrajį pasaulinį karą nacistinės Vokietijos nusikaltimams.

Atsakymą i Rusijos Dūmos pareiškimą apie Lietuvos veiksmų keliamą grėsmę stabilumui ir saugumui Europoje rengia Seimo Užsienio reikalų komitetas. Jį tikimasi paruošti iki liepos vidurio, kai baigsis Seimo pavasario sesija. Dauguma Seimo narių mano, kad nekrečtų įsiveltili į žodžių dvikovą su Rusija, tačiau Dūmos pareiškimat vadina gerokai perlenktu, piktu ir ne-korektišku.

Liepos 4 d. pareiškime „Dėl Rusijos Dūmos išpuolio prieš Lietuvą“ Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos Politikos komiteto pirmininkas prof. V.Landsbergis taip pat ragina nepasiduoti Rusijos provokacijoms ir nesureikšminti minimo Dūmos pareiškimo:

„Matome, kad nekompetentingas išpuolis turi veikiau vidaus politikos, taip pat propagandinį, galbūt provokacinį tikslą, jeigu dokumento sumanytojai tikėjos, jog Lietuvos valdžia ims teisintis ar žadės ateity klausyti Maskvos nurodymų, kokių įstatymus privalo pakeisti ar kaip vertinti gynybinį antiraketinį skydą Vidurio Europoje“, – rašoma V.Landsbergio pareiškime.

Visą pareiškimo tekstą skaitykite „Tremtinje“.

“Tremtinio” inf.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumeratos indeksas – 0117.

Prenumerata kainuoja:

1 mén. – 5,60 Lt,
3 mén. – 16,80 Lt,
6 mén. – 33,60 Lt.

Vienas savaitraščio numeris kainuoja 1,40 Lt.

„Tremtinys“ išeina keturis kartus per mėnesį. Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

Vilniaus valdžia žinomo partizano žūties vietas įamžinti neskuba

Liepos 22 d. sujaks 55 metai nuo tragikos partizano Petro Vizbaro-Vapsvos žūties. Šis kovotojas už Lietuvos laisvę areštuotas, įkalintas Vilniaus KGB kalėjime ir verčiamas išduoti savo kovos draugą partizaną, slapyvardžiu Ponas, pasirinko ne išdavystę, o žiaurią ir garbingą mirtį. Tardymo metu jis iššoko pro KGB rūmų trečiojo aukšto langą ir užsimušė į cementinį tuo metu Stalino (abar – Gedimino) prospektą grindinį.

Apie šį partizaną žinoma nedaug. Seimo Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių komisijos pirminkui A.Stasiškiui nepavyko rasti nei šio partizano giminių, nei išsamesnių duomenų apie jį. Iš kagėbių sukurtos bylos žinome tik tiek, kad P.Vizbaras-Vapsva gimė 1911 m. Rokiškio rajone, buvo nevedės, mažaraštis, iš valstiečių šeimos. Byloje rašoma, kad vengdamas tarnauti sovietinėje kariuomenėje jis išlapstėsi ir nuo 1944 m. priklausė partizanų būriui. Pats jis neva prisipažinės esantis priešiškai nusiteikęs sovietinė valdžios atžvilgiu, todėl ir išėjęs partizanauti. Teturėjo slapyvardį Vapsva ir automatą. Partizanų būrys, kuriam priklausė P.Vizbaras, veikė Rokiškio ir Anykščių rajonuose. Asmens byloje taip pat minima, kad jis su partizanų būriu užpuolė Rokiškio rajono Mažeikiškių kaimą, kur buvo nukauti trys „liaudies gynėjai“.

Buvo gyvas sugautas 1953 m. liepos 15 d. Kaip rašoma apie jo sulaikymo aplinkybes byloje, jis buvo sulaikytas vykdant agentūrinę operaciją. Tikėtina, kad buvo išduotas. Įkalintas KGB rūmų rūsyje buvusiam kalėjime, Vilniuje. Tyrimo eigoje buvo išsiaiškinta, kad jis gerai pažistatė partizaną, slapyvardžiu

Ponas. Su juo ilgą laiką slapsėti nuo enkavedistų. Lietuvos SSR MVD 4-ojoje valdyboje buvo nutarta pasinaudoti P.Vizbaru ir sugauti jo kovos draugą. Partizanas Vapsva buvo verčiamas parašyti Ponu laišką ir pakvieti į susitikimą.

1953 m. liepos 22 d. 16 val. P.Vizbaras buvo atvestas iš kalėjimo rūsiuose į 140 kabinetą trečiąjame aukšte pas leitenantą Ivanovą, kuris iš jo ketino išgauti minimą laišką. Jį atvedė jaunesnysis leitenantas Avižienis, kuris netrukus iš kabineto išėjo ir paliko partizaną tik su Ivanovu. Kabineto langai neturėjo grotų, o langinės buvo atviros. Tuo metu leitenantui paskambino „draugas Krisiūnas“. Jam bekalbant telefonu P.Vizbaras užšoko ant vieno iš dviejų kabinetų stovėjusių rašomųjų stalų, išdaužė langą ir iššoko iš trečio aukšto. Nukritęs ant cementinio šaligatvio, žuvo vietoje.

Dėl šio incidento ir aplaudžiai vykdomų pareigų penkioms paroms arešto buvo nubaustas leitenantas Ivanovas. Kiti taip pat gavo nuobaudas ir perspėjimus į tardymams nepritaikytus kabinetus nevesti kalinių.

Dar 2006 m. pradžioje Lietuvos politinių kalinių sąjunga pradėjo rūpintis šio partizano atminimo įamžinimui. Buvo kreiptasi į tuometinį miesto merą su prašymu paženklinti partizano Petro Vizbaro-Vapsvos žūties vietą Gedimino prospektė, prie buvusio KGB pastato. Buvo patiekti išsamūs archyviniai duomenys, išsamiai aprašantys įvykių. Prašymas ne kartą pakartotas. Miesto vadovybė palankiai sutiko prašymą.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras paruošė žūties vienos paženklinimo projektą. Skulptorius Jonas Jagėla su-

kūrė informacinius lentos ant buvusio KGB pastato ir atminimo ženklo projektus. Atsiliepiant į įvairias pastabas padaryti keli projekto variantai. Gauti suderinimai. Vėl gau-nami miesto vadovybės raštai su palankiais vertinimais ir pažadais. Tačiau iki šiole nėkas nepadaryta ir nedaroma.

Po ilgų susirašinėjimų, trunkančių štai jau trečius metus, šių metų liepos 1 d. i Vilniaus merą kreipėsi rezistentų ir tremtinų organizacijas vienijanti Jungtinė taryba.

“Po eilinio projekto koregavimo ir suderinimo kažkuame savivaldybės dangoraižio aukšte, kažkuriame klerikų kabinete vėl ir vėl atsiranda naujos pastabos, reikalavimai keisti projektą. Ir vėl realiai nėkas nedaroma. Nors pats projektas yra nesudėtingas, – paženklinti palei sieną ant šaligatvio vietą, kur nukrito partizanas, ir ant sienos pakabinti atminimo lentą. Atrodo, kad svarbiausias rūpestis – kad niekas nebūtų padaryta. Kodėl prieš 55 metus pasiryžęs žuti, kad nebūtų priverstas išduoti savo bendražygį, partizanas yra toks nepriimtinės Nepriklausomos Lietuvos valdininkams? Kas tai – baimė ar neapykanta?”, – su skausmu klausiamā Vilniaus mero.

Iš tiesų visuomeninės organizacijos ir minėta Seimo komisija, vadovaujama A.Stasiškio, padėjo daug pastangų, kad šio garbingo ir traigskai žuvusio kovotojo atminimas būtų įamžintas kaip tik šių metų liepos 22 d. – jo žūties metinių proga. Tačiau makdonaldų ir naktinių stripito barų Vilnius, savo valdžią užkélęs į dangoraižių padanges, buvusių politinių kalinių ir tremtinų bei Lietuvos partizanų balso, sutartinio reikavimo iki šiol negirdi.

Ingrida VEGELYTĖ

Rinkimams artėjant

Nenumaldomai bėga laikas, artindamas Seimo rinkimus. Lietuvos, taigi visų mūsų, laukia rimti išbandymai ir sunkumai. Kaip ir reikėjo tikėtis, socialdemokratai jau garsiai abejoja, ar verta eiti į valdžią, kai ekonominė krizė gilėja, o infliacijos pažaboti neįmanoma be ryžtingų, tačiau nepopuliarių sprendimų. Geriau ateinančią kadenciją pabūti opozicijoje, kritikuoti tuos, kurie bus priversti imtis

gelbėti Lietuvos ekonomiką, žmonių gyvenimą, o dar kituose rinkimuose tauta vėl pasirinks „geruosius“ socialdemokratus... Kas gali kitas, jeigu ne mes patys turime išspręsti šią problemą. Tik naijuolai gali tikėtis, kad R.Pakso ar V.Uspaskicho populinių partijos padės Lietuvai. Šiuo metu gausiausia ir vertėbėmis besivadovaujanti partija – tai Tėvynės sąjunga - Lietuvos krikščionys demokratai

(TS/LKD), savo gretose turinti ir buvusių politinių kalinių ir tremtinų atstovų. Tik paremdami savo atstovus, juos reitinguodami ir už juos balsuodami galime pasiekti, kad ir jūsų nuomonės būtų paisoma. Jau ši šeštadienį – liepos 12 d. skyriuose bus reitinguojamas TS/LKD rinkimų sąrašas. Visus buvusius tremtinius, politinius kalinius kviečiu nelikti abejingais.

Jonas CIMBOLAITIS

Patriotiškumas paskatino darbui

Klivlendas. Skautybė – kaip gyvenimo būdas, sudarantis visas sąlygas asmenybei tobulėti, laisvai mąstyti, ugdo pareigingumą. Skautai – įvairaus amžiaus žmonės, todėl išnyksta kartu bendravimo problema. Čia svarbiausia išugdyti jaunimą, būsimus piliečius dorais ir sąmoningais, tvirtais moraliskai ir fiziškai, sutelkti visas jėgas tarnauti „Dievui, Tėvynei, Artimui“.

Prieš daugelį metų skautų Akademikų filisterių veikla Klivlende buvo labai aktyvi. Skautai buvo atsakingi už skatinimą ir tautinį ugdymą, religinį ir kultūrinį sąmoningumą išeivijoje. Jų lozongu buvo žodžiai: „Esame užaugę ir subrendę skautybės ideologijoje, todėl visuomet turime jausti atsakomybę ją saugoti ir perduoti siekiantiems mokslių jaunesniems broliams ir sesėms“.

Viešinčios Klivlende Čikagos skautų filisterių sajūdžio pirmininkė Svajonė Kerelytė ir filisterių draugės pirmininkė Jolanta Kerelienė kreipėsi į Lietuvos išeivius atgaivinti skautų Akademikų filisterių veiklą Klivlende. Čia Dievo Motinos parapijos konferenciją kambaryje išviko pirmoji skautų Akademikų filisterių atkurto skyriaus sueiga.

Iškilmingą sueigą pradėjo Klivlendo skyriaus pirmininkė Mylita Nasvytienė, išreikšdama viltį, kad naujai atkurtas filisterių skyrius būtų išeiviu bendruomenėje ilgai gyvuojantis ir kūrybingas. Pirmos sueigos svečias inžinerius Juozas Ardis supažindino vius susirinkusiuosius su pirmais Akademikų skautų veiklos žingsniais, ideologinių pagrindų formavimu. Papasakojo, koks skaidrus šios ideologijos bruožas – patriotiškumas. Jis ir šiandien lieka labai aktualus, tvirtas ir šviesus, kaip buvęs mūsų Neprikalūsos Lietuvos atkūrimo laikotarpis. Patriotiškumas paskatino jungtis filisterius į bendrą visuomeninį darbą. Šis darbas šiandien nemažiau svarbus – tai lietuviybės išlaikymas išeivijoje ir idėjų puoselėjimas Lietuvoje.

Patriotiškumas – daug daugiau nei pagarba pilietinei visuomenei. Tai dėkingumas savajai tautai, solidarumo jausmas, pagarba valstybei ir jos institucijoms, istorijai ir atsakomybės jausmas šią dieną. Lietuviškos išeivijos gretas papildė naujai atvykusieji – „trečioji banga“. Keičiasi naujai persiformuojančios išeivijos solidarumas. Kaip niekada aktuali dorybė ir meilė valstybei.

Svečias palinkėjo naujai atkurtam skyriui sėkmingai planuoti veiklos kryptis, atkreipti dėmesį į besikeičiančius išeivijos tarpusavio ryšius, sėkmės ir ištvermės.

Pagal „Dirvą“ parengė Midas URBONAVIČIUS

Ar po “Boleko” neatsiras koks “Lešekas”

Kaimyninėje Lenkijoje kilo didžiulis skandalas dėl komunistinės Lenkijos saugumo tarnybos, buvusio sovietų KGB padalinio, tikrų ar suklastotų dokumentų... Lenkijos komunistiniai saugumiečiai, kaip ir buvusios Vokietijos “demokratinės respublikos” STAZI ar Rumunijos Sekuritate, persekiandomi disidentus antikomunistus, uolumu aplenkdavo netgi Lubiankos šeimininkus.

Politinis skandalas kilo dėl to, kad du istorikai – Slavomiras Cenokievičius ir Piotras Gontarčykas – iš anksto žiniasklaidoje išreklamavę išleido knygą „Saugumo tarnyba ir Lechas Valensa: priedas prie biografijos“. Knygoje rašoma, kad buvęs legendinio „Solidarumo“, smogusio didžiulį smūgį Sovietų sąjungos imperijos pamažams, lyderis ir Lenkijos prezidentas Lechas Valensa buvo saugumo „bildukas“, skundė savo draugus iš „Solidarumo“ lopšio – Gdansko laivų statyklos ir t.t. Knygos autoriai pateikia tikrų ar suklastotų tai įrodančių dokumentų, atseit rastų komunistinės Lenkijos saugumo archyvuose, kopijas. Iš anksto išreklamuotos skandalinės knygos pasirodymo dieną prie daugelio Lenkijos knygynų sustojo nemažos žmonių eilės. Dar daugiau susidomėjimo sukelė tai, kad dabartinis Lenkijos prezidentas Lechas Kačynskis, vis užsipuolantis L. Valensą, taip pat aiškiai leido suprasti, jog manąs, kad „Solidarumo“ lyderis slapta saugumui skūsdavo savo bendražygius. Lechas Kačynskis savo metu taip pat aktyviai dalyvavo „Solidarumo“ veikloje. Dabartinis Lenkijos prezidentas kartu su skandalinės knygos autoriais teigia, kad L. Valensa, būdamas prezidentu, pasinaudojo tarnybine padėtimi, buvo paėmęs dalį saugumo dokumentų, iš kurių neva sugrąžino ne visus, tai yra, išėmė ir sunaikino tuos, kuriuose buvo minimas kaip saugumo agentas „Bolekas“.

Lechas Valensa pareiškė, kad yra įsitikinęs, jog ši knyga sukurpta pagal užsakymą, siekiantį sukomprimituoti ji, kaip buvusį pirmąjį laisvos Lenkijos prezidentą, sukelti sumaištį visuomenėje ir net tarptautinėje erdvėje, tai yra, įrodyti, kad prieš 25 metus Noblio taikos premija jam buvo skirta nepagrįstai.

Lenkijoje visuomenė į skandalinės knygos pasirodymą reagavo visai kitaip, nei tikėjosi autoriai. Kol kas neįvardinti šio skandalo užsakovai – užkietėję lenkų komunistai, negalintys atleisti Lechui Valensai už komunizmo žlugimą ne tik Lenkijoje, bet ir visoje Rytų Europoje. Kita vertus, vargu ar čia neapsieita be Kremliaus čiuptuvų. Juk Maskvai L. Valensa sugadino daug nervų. Šiuo metu Lenkijoje mažiskai kuriami komitetai Lechui Valensiui remti, jų veikloje dalyvauja dešimtys tūkstančių žmonių. Lenkijos ir užsienio politikos apžvalgininkai neatmeta galimybės, kad šis visuomeninis judėjimas Lechui Valensiui ginti gal peraugti į naują galingą politinę partiją.

Įvykiai, komentarai

Kruvinas Katynės šešėlis

Vos tik Maskvos Lenkų kultūros centre buvo pademonstruotas gar-saus ir pasaulyje pripažintu režisie-riau Andžejaus Vaidos filmas „Katynė“ apie 1939 m. Raudonosios armijos paimtus į nelaisvę lenkų karininkus (maždaug 22 tūkst. žmonių), žauriai nužudytus šūviais į pakaušį, Rusijoje ir Baltarusijoje vėl kilo antilenkiška propaganda. Per visas radijo stotis, net ir „Svoboda“, imta transilioti mokslininkais istorikais pasivadinusių veikėjų pasisakymus, kuriuose bjauriausiais žodžiais šmeižiamą Lenkiją ir jos vadovai. Vėl ištrauktas ilgus sovietinius metus pūstas burbulas, kad lenkų karininkus Katynės miške sušaudė vokiečiai. Vienas toks mokslininkas teigia, kad jis net aptiko Hitlerio propagandos ministro Jozefo Gebeliso užrašus, kuriuose teigiamo, jog „užtaisysisas sovietams tokią kiaulystę, kokios jie nepamirš visą gyvenimą“. Galima priminti, kad vokiečiai apie Katynės miške, esančiame apie 20 km nuo Smolensko, aptiktą masinę sovietinių enkavestistų nužudytų lenkų karininkų kapavietę, kuri po įvykusių žudynių buvo apsodinta dviem žemės metrumu pušaitėmis, pranešė pasauliui 1943 m. balandžio 13 d. Tada Lenkijos emigracinių vyriausybė Londone pageidavo, kad tarptautinis Raudonasis Kryžius atliktu rastų masinių kapų tyrimą. Tačiau Sovietų sąjungos sajungininkai – JAV ir Anglia neleido tarptautiniam Raudonajam Kryžiui tyrimus atlikti. Savo iniciatyva Vokietijos vyriausybė sudarė tarptautinę komisiją šiam reikalui ištirti. I komisiją įėjo geriausi kriminologijos ir teismo medicinos profesoriai iš Belgijos, Bulgarijos, Danijos, Italijos, Rumunijos, Suomijos, Šveicarijos ir kitų šalių. Parodymus komisijai davė išlikę gyvi, enkavestistų nesušaudyti vietiniai gyventojai. Nužudyti lenkų karininkai buvo užkasti aštuoniuo-se masiniuose kapuose. Komisija taip pat nustatė, kad lenkų karininkai buvo nužudytai 1940 m. kovo–gegužės mėnesiais.

Beje, jau sovietų okupuotos Lenkijos komunistinės vyriausybės teisungumo ministras Sviatkovskis 1947 m. po jo komisijos atlikto tyrimo taip pat buvo nustatės, kad lenkų karius sovietai sušaudė 1940 m. balandžio–gegužės mėnesiais. Vėliau, žinoma, tie Sviatkovskio komisijos tyrimai buvo paskelbti niekiniai.

Griūvant Sovietų sąjungai, M. Gorbačiovui, vėliau ir prezidentas B. Jelcinas pripažino, kad žudynes Katynėje vykdė sovietų NKVD budeliai. Dabar Rusijos „patriotai“ paskutiniai žodžiai koneveikia B. Jelciną, kad jis, pataikaudamas Vakarams, apšmeižę sovietų čekistus. Imta skelbti, kad NKVD dokumentai apie Katynės žudynes buvo suklastoti... Nusišnekama, kad per 1939 m. Sovietų sąjungos „išlaisvinamajį karą“ į nelaisvę buvo pamta 300 tūkst. Lenkijos kareivių ir ka-

rininkų, kurie esą vėliau savanoriškai pasidavė vokiečiams, o šie neva ir likvidavo lenkų karininkus. Taigi vėl atgaivinama sena sovietinė propaganda ir tuo pačiu NKVD žudikė teisiniamas.

Tačiau šį kartą būtina kalbėti ne tik apie A. Vaidos kino šedevrą „Katynė“, nominuotą garsiajam „Oskaru“. Kyla klausimas, kodėl Lietuvoje valdantysis klanas bijo net užsiminti apie panašaus filmo sukūrimą Lietuvoje. Prisiminkime, su kokių vargu, trūkstant lėšų buvo kuriamas režisieriaus Jono Vaitkaus filmas „Vienui vieni“ apie legendinį Lietuvos partizaną Juozą Lukšą-Daumantą ar Vytauto Landsbergio jaujusniojo „Kai aš buvau partizanas“. Šiam filmui Lietuvos kultūros ministerija neskyrė né cento. V. Landsbergio filmas sukurtas beveik studiškomis sąlygomis, naudojantis tik viena skaitmenine kamera.

Dabartinių mūsų kultūrologų aiškinimai, kad ne tik nėra pinigų panasiems filmams apie partizanų kovas, masines žudynes Lietuvoje, papildomi dar tuo, kad tokį filmų kūrimui nėra scenarijų. Tai absoluti nesąmonė. Pakanka paskaityti Lietuvos kariuomenės pulkininko Jono Petručio knygą „Kaip jie mus sušaudė“ apie NKVD budelių nužudytus lietuvių patriotus Červenėje, ir turime puikų kino filmo scenarijų. Bet jis dabartiniams Lietuvos valdovams netinka. Vien tai, kad šioje pulk. J. Petručio knygoje vienas iš Červenės pragaro išsigelbėjės Lietuvos karininkas kalbėjo: „Jei enkavedistai tik pasiekėtų, tai tikrai nužudytų net Saulę. Jie labiausiai nekenčia jos, nes daugiausia tik naktimis viską daro. Juk tai to paties pragaro, neapykantos ir visų nelabujų pagimdyti vaikai. Esu tikras, kad nėra pasaulyje kito tokio pasiutusio žvėries, kaip enkavedistas. Žmonės gąsdinami velniais ir piktoiomis dvasiomis – geriau enkavedistais jie gąsdintų, nes jau piktesnės dvasios, kaip enkavedistas ir pačiamė pragare nerasi. Nuvesk enkavedistų būrį į pragarą – tuoju viso pragaro velniai išsilakstys į visas puses, bijodami patekti į jų nagus. Jie turbūt ir ten rastų kur išlieti savo baisiąją neapykantą.“

Maskvoje taip pat sukeltas didžiulis triukšmas dėl sprendimo Lietuvos mitinguose bei panašiuose renginiuose uždrausti naudoti nacių ir sovietų simboliką. Rusijos Dūmos vicepirmininkas, kai kurie valstybės Dūmos deputatai praliupo keiksmais ir grūmoja, kad Lietuvai toks sprendimas dar labai skaudžiai atsirūgs.

Rusijoje „reguliuojama demokratija“ mažai ką pakeitė. Juk lenkų filmu „Katynė“ reikia tik džiaugtis. Gal jis pagaliau padės atverti daugelio Vakarų politikų akis, ypač tų, kurie ir darbar uoliai pataikauja Dzeržinskio–Lėnino–Stalino ipėdiniams.

Jonas BALNIKAS

Naujos knygos

Ilgesio dainų almanachas

Tarp gausybės poezijos, prozos knygų ir kitų leidinių dėmesį atkreipė Kauno pagvenusių žmonių asociacijos literatūrų klubo „Tarp eilucių“ išleistas dvidešimt vieno autoriaus kūrybos almanachas „Po ménulio delčia“ (sudarytoja Irena Žurumskienė, 2008).

Žinoma, kaip ir kituose tokio pobūdžio leidiniuose autorių meistriškumas ne vienos. Vieniems jų – tai reta proga pateikti savo kūrybą, kiti patys jau išleidę ne po piešinį knygelę. Toks skirtinges patyrimas, būdas eileraščiu, vaizdeliu perduoti skaitojui savo išgyvenimus, o kai kada ir parodyti gyvenimišką brandą, nuteikia viltingai. Siame kontekste prastesnis eiliavimas, suvokiamu ir žinomu dalyku pagarsinimas niveliuoja si, ir tarsi nenorom priverstas atsispirti į geresniųjų kūrybius bandymus. Pagyvina knygelę trumpas, tačiau labai skirtinges, kiekvieno autoriaus pristatymas.

Siame rašinyje norėčiau pakalbėti apie man patikusių autorių kūrybą, nebūtinai pačių geriausią almanache. Tų, kurių kūryboje kartais gali užčiuopti poezijos marškinėlius, kuriais būna uždengti žmogaus išgyvenimai gyvenimo saulėlydyje.

Albino Slavicko nepavadins pradedančiuoju autoriumi, gal atvirščiai – šis kaujetis išleido jau šešiolika knygų ir knygelių: nuo leidių apie rezistenciją, poezijos rinkinelių iki eilėtų tekstu vaimams. Albinas žinomas ir kaip gražių dainų tekstu autorius, jo žodžiais dainas kūrė mūsų ižymiausieji kompozitoriai – Vitolis Baumila, Benjamas Gorbulsks, Mikas Vaitkevičius, Rimvydas Racevičius ir kt. Algimanto Bražinsko daina A. Slavicko žodžiais „Einu per žemę“ prieš dvejus dešimtmecius buvo viena iš populiausiai. Siame almanache publikuojami keturi Albino Slavicko eileraščiai. Eileraščio „Tave šauku“ eilutės tarsi nusako visų almanacho autorų siekius: „Tu ateik į mano mažą šventę/Išatminties, at-eik – be pažadų/Nesakyk, kad jau pradėjom senti/Nuo to pavasario pirmų žiedų...“

Rimantas Klibavičius-Klevas galbūt jauniausias almanacho autorius. Filologas, Kauno kolegijos dėstytojas, šešių eileraščių knygelių autorius. Jo kūryboje daug gražių filosofinių pamastymų, tektuose gali rasti poezijos trupinelių. Juose vyrauja ne tik meilės motyvai – autorius nuoseklus, bendrauva su skai-

tytojais savo patirtais pojūčiais, perduoda juos skaitant, nekyria, tarsi nepiršdamas savo nuomonės. Man patiko Rimanto naudojami niekur negirdeti epitetai apie „gyvenimo paviršių“, „uzmerktas liūdesio akis“, „raukšlių suspaustas lūpas“, „savo nekasdiene meilę“.

Romanas Steponavičius jau turi savajį kūrybos supratimą. Jo vaikystė prabėgo Lokvartės pievose, Dubysos kloniuose. Saviironija, kartais su humoro atspalviu aprašyta mūsų nūdiena, praeitis, tremties motyvai nuskamba niekada negirdēta gaidele: „Nepavėluok ateit,/ Kai žemėj/Gėlės žydi / Ant debesėlių/ Plauksim, pavasaris ir mes...“

Kalbant apie kitus autorius, vertėtų išskirti Jadvigos Atkočienės, Petronės Veivierienės-Petruškos vaizdelius apie pokario įvykius, gyvenimą šeimoje, kurioje areštotas tévelis, Marytės Kavaliauskienės, Laimutės Druskytės-Mikalauskienės, Kazimieros Šimkutės-Venkuviėnės eiles. Negaliu nepaminėti ir Danutės Mažeikiénės: „Mano kelias sužvarbo,“ „Mano kelias paklydo...“

Stanislovas ABROMAVIČIUS,
rašytojas

Vytautas V. Landsbergis – J. Aisčio premijos laureatas

Dovainonyse, Rumšiškių sen., Kaišiadorių r., minint vieno iš žymiausių mūsų poezijos lyrikų Jono Aisčio (Aleksandrovicius) 104-ąsias gimimo metines, buvo įteiktos jo vardo literatūrinės metų premijos. Laureatai tapo poetas, rašytojas ir dailininkas Leonardas Gutauskas bei vaku rašytojas, poetas, režisierius Vytautas V. Landsbergis. Premijos steigėjai – Kaišiadorių r. savivaldybei pastarajį apdovanoti pasiūlė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga kartu su Elektrėnų savivaldybės literatūros ir meno muziejumi, Lietuvos karinių Kauno įgulos karininkų ramove bei Kauno tautinės kultūros centru.

Vytautas V. Landsbergis gimė 1962 m. Vilniuje. Baigė lietuvių filologijos studijas Vilniaus universitete, studijoje kino režisūrą Gruzijoje, Tbilisio Šota Rustavelio teatro institute, kino žinias gilio pas J. Meką Niujorko „Anthology Film Archives“, dar vėliau – Lenkijoje. Išleido keletas poezijos knygas, pasakų knygeles vaikams, paraše keturias pjeses. 1993 m. pasakų

knyga „Rudnosuko istorijos“ išrinkta geriausia metų knyga vaikams. Nuo 2005 m. – Lietuvos rašytojų sąjungos narys. Yra sukūrės keletą dokumentinių ir vaidybinių filmų.

Zinome, kad Jonas Aistis (1904-1973) gimė ant Nemuno pakrantės buvusiamė Kampiškių dvaro kumetyne, Aukštostos Panemunės valsčiuje. Ten būsimo poeto tévas Kazimieras kalviavo. 1907 m. atskélé gyventi į Rumšiškes. Po dešimties metų šeima išsiėlė į vienkiemį Išlaužoje, dabartiniuose Dovainonysis.

„Ir atskrido, atplasnojo gegutėlė Vyšnių sodan –

„O tada tokas baltas vyšnių sniegas krito...“

Užkukavo užraudojo gegutėlė Aukso godą,
Ir jos balsas nuaidėjo,
nusirito...

Tai pirmojo eileraščio, parašyto Rumšiškėse 1926 m. balandžio 12 d., kai būsimasis poetas mokėsi Kauno „Aušros“ gimnazijoje ir išspausdinto „Pjūvio“ žurnale, posmelis. Vėliau Jonas Aistis sakė, kad iš poezijos olimpą éjo sunkiai, netikėdamas savo

jégomis, draugų raginamas. 1938 m. už knygą „Užgesę chimeros akys“ jam buvo suiteikta Lietuvos valstybinė premija.

Lygiai prieš dvidešimt metų, 1988 m. birželį, rumšiškiečiai, vadovaujami Vytauto Markevičiaus, Kauno „Atgajos“ klubo jaunimas ir kitų organizacijų savanoriai pradėjo tvarkytį Dovainonių k. buvusių poeto tévoniją. Pirmasis Jono Aisčio paminėjimas įvyko 1988 m. birželio 13-ąją poeto 15-ųjų mirties metinių proga. Sovietiniai ideologai manė išplėše Joną Aistį iš mūsų atminties, jam brangių sodybų nugriovė. Vietos paukštinkinkystės ūkis jos vetejo įrengė savartyną.

Šių metų Jono Aisčio gimtadienio paminėjime dalyvavo poetai Aldona Puišytė, Aldona Ruseckaitė, Birutė Marcinkevičiūtė, Stanislovas Abromavičius, Kaišiadorių r. meras Romualdas Urmilevičius, poeto giminės, J. Aisčio literatūrinės premijos laureatai L. Gutauskas ir V. V. Landsbergis.

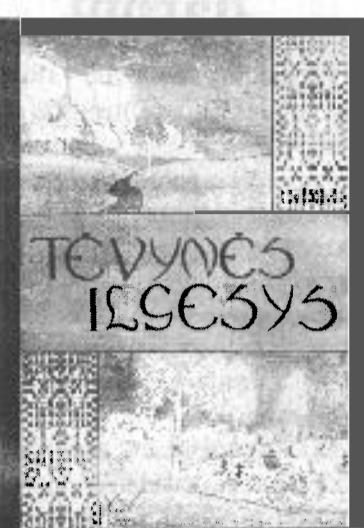
Stanislovas ABROMAVIČIUS

Dar kartą apie „Tėvynės ilgesį“

Apie jį rašiau 1994 m. gruodžio ir 2006 m. kovo mėn. „Tremtinyje“. Tada pasakoju apie tai, kaip grupė 1941-ųjų tremtinių jaunuolių (septyni) Sibire, Altajaus krašte, 1944-1945 m. kūrė literatūrinį žurnalą „Tėvynės ilgesys“, už kurį aš 1946 metais buvau „apdovanotas“ 10 metų nelaisvės.

Šiandien noriu pasidalinti džiaugsmu: birželio vidury leidykla „Naujasis lankas“ išleido knygą „Tėvynės ilgesys“, kurioje išspaustinti septyni mūsų žurnalo sasiuviniai. Kiek darbo ir meilės teko man ijdėti ruošiant šią knygą! Todėl labai laimingas buvau paėmęs ją į rankas. Knigos apimtis – 300 puslapių, kaip tikras „romanas“.

Žinia, jei kas šią knygą varytys, tegu atleidžia, kad kai kurie mūsų kūrinėliai buvo tokie silpni. Juk tada mes buvome dar jauni (jauniausiam buvo 16), man – 20 metų. Tada sava joau, kai grįšiu į Tėvynę, kada nors tapsiu rašytoju. Gy-

venimas susiklostė, deja, kitaip, – tapau matematikų. Tai lémė aplinkybės: kai lageryje baigėsi 9 metų kalinimo laikas, išėjės į laisvę Irkutsko universitete neakivaizdžiai baigiau matematiką.

Iš septynių „žurnalo“ bendrautorių du jau išėjo Anatolijus, trys sunkiai serga, tad ir jiems daug džiaugsmo suteiks ši ką tik išleista knyga.

Aleksandras MIKUTAVIČIUS

Skausmu persunkta atmintis

Ji jamžinta fotonuotraukose, amžininkų atminty. Ši atmintis ir nuotraukos sudėtos į leidinio „Prisiekę Tėvynei“ puslapius. Tai – Aukštaitijos krašto partizaninio karo epizodai, partizanų, jų vadų, adjutantų ir rėmėjų fotonuotraukos. Knygoje pateikta per 190 Balninkiečių laisvės rinktinės, vėliau performuotos į DKA „B“ rinktinę ir DKA, kuri daug metų vykdė ginkluotą kovą. Leidinį galima pavadinti albumu, nes didesnę jo dalį sudaro fotonuotraukos. Publikuojamos Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio deklaraciją priemonių signatarų ir Rytų Lietuvos (Kalinų) srities štabo vadų, jų bendražygių nuotraukos, išplėstinis asmenvardžių sąrašas, pateikiamas Rytų Aukštaitijos partizanų pasipriešinimo okupantui apžvalga sudomins ne tik buvusių jų kovų dalyvių, jų bendražygius, bet ir šiuo šeimų narius, artimuosius, tą visuomenės dalį, kuri yra tikrosios pokario kovų istorijos liudininkė.

Į knygą sudėtos retos Rytų Lietuvos srities vadų, jų adjutantų ir bendražygių nuotraukos. Išplėstinis asmenvardžių sąrašas sudarys galimybę

skaitytojui išsamiau susipažinti su Lietuvos laisvės armijos (LLA) kovotojais – partizanais. Į albumą sudėti Antrojo pasaulinio karo lyderių kalbų fragmentai, trumpa informacija apie Potsdamo konferenciją ir Miuncheno susitarimą. Besidomintieji šiuo laikotarpiu knygoje „Prisiekę Tėvynei“ ras vertingos informacijos, o Rytų Aukštaitijos žmonės mintimis dar kartą nuklys į neramų partizaninio karo Lietuvoje laikotarpi.

Knygos sudarytojai – Kazys Strazdas ir Javita Emilija Strazdienė. Albumą galima įsigyti LPKTS knygynėlyje (Laisvės al. 39, Kaunas).

“Tremtinio” inf.

Aplankytos lietuvių tremties ir kalinimo vietas Irkutske

Pabaiga.

Pradžia Nr. 25 (807)

Biriusinske aplankėme čia vis dar gyvenančią lietuvię Danutę Urbanavičiūtę, g. 1933 m., su tėvais ir trimis seserimis ištremtą 1949 m. kovo 25 d. Danutės brolis buvo išvežtas į lagerį. Su vyrų lietuviu išsiskyrusi, kai duktai buvo dveji metai, Danutė taip ir liko gyventi Sibire.

Biriusinske vis dar tebeveikia hidrolizės (techninio spirito) fabrikas, kurį statė ir ten dirbo lietuvių. Taip pat yra medžio apdirbimo įmonė. Anksčiau stovėjo ir plytinė, kurią pastatė ir joje dirbo tremtiniai lietuvių.

Staryj Akulšetas

Gyvenvietė nuo Taišeto nutolusi apie 15 km. Kapienės yra visai šalia miestelio. Deja, lietuviškų kapų išlikę vos penketas. Vis dar stovi tvorelė, pora medinių paminklų, vienas iš jų stipriai supuves. Kapai buvo apaugę krūmais, medžiais, kuriuos mes išskirtome.

Sujaudino užrašas ant kryžiaus kapinėse: „Nutilot Jūs kaip jurodžemelė, / Palikot našlaičius namus./ Tik Jūsų téviškės žodžiai ir meilė, / Liko mums vaikams atminimas brangus. Kotryna ir Izidorius Giedraičiai.“

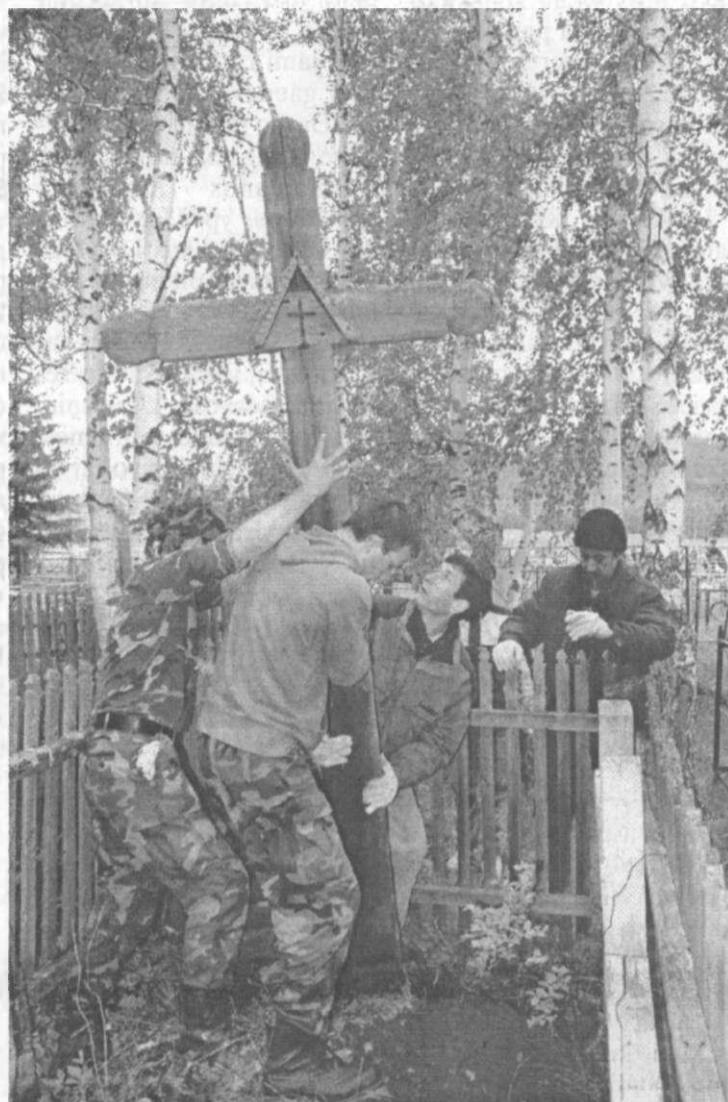
Beriozovka

Beriozovkos kaimas nuo Taišeto nutolęs apie 15 km. Kapienės gana didelės, tačiau visiškai neaptvertos. Jos sudarytos iš keleto dalijų, čia laidojama be jokio plano, chaotiskai. Anksčiau lietuviškos kapinaitės buvo aptvertos tvora, stovėjo keli aukštū mediniai kryžiai, koplytstulpis, deja, lietuvių patys jas suniokojo Atgimimo metu išsiveždami artimųjų palaikus į Lietuvą: paliko dideles duobes, kurias vietinė valdžia užlygino buldozeriu. Dabar išlikę tik du betoniniai paminklai, taip pat yra pastatyta naujas medinis kryžius. Greta mėtosi betoniniai buvusių paminklų gabalai.

Uodus ir muselių rojus

Kvitoko kapinės išsiskyrė lietuviškų kapų gausa. 3–4 m aukščio kryžių priskaičiuojamos kelios dešimtys. Dalies kryžių kryžmės yra nukritusios arba apipuvusios, tačiau vertikalių dalys dar tvirtai laikosi. Kapinaitės tankiai apaugusios krūmais ir medžiais. Nemažai lietuvių palaikü išvežta į Lietuvą.

Sios kapinaitės mus pasitiko uodus, „maškaros“ ir kitokių muselių gausa. Ivaivis parazitai kapinėse buvo itin nesvetingi, ant kuno palikdami rausvas dėmes ir įkandimus, tarsi bandė įrodyti, jog jie čia šeimininkai ir nevalia atvykėliams drumsti kapinių ramybės.

Maloje Goloustnojės kapinėse atstatomas kryžius

Vesioly

Buvusi miško kirtėjų ir sakų rinkėjų gyvenvietė Vesioly yra maždaug 18 km nutolusi nuo Alzamajaus gyvenvietės. Šią buvusią lietuvių tremties vietą galima pasiekti tik pėsčiomis arba busiureigiu transportu. Kaimo jau nebéra. Likę tik buvusią pastatų liekanos, mėtosi namų apyvokos daiktai. Gyvenvietės vietoje – šienaujama pieva, o kita dalis apaugusi mišku. Ten, kur buvo siaurukas, auga krūmokšniai. Buvusio kaimo kapinių neradome. Jų beieškodami dar kartą įsitikiname, jog Sibire knibždėte knibžda meškų. Nors jų ir nematėme, tačiau vaikščiodami taiga pastebėjome išdraskytų samanų bei skruzdėlynų, – akivaizdu, jog vaikštome alkanų meškų ištryptais takais.

Algašas

Algašo gyvenvietės jau seniai nebéra, tačiau kaimo kapinaitės išlikusios greta Maskvos trakto. Algašo kapinaitėse iki šiol yra laidojami Algašeto kaimo gyventojai. Lietuvių kapų likę vos šešetas. Jie aptverti dar tvirta medine tvorele. Tai patyra išlikęs vienės medinis kryžius, tačiau jau be užrašo, todėl neabejotinoma nustatyti čia palaidoto lietuvio asmenybės.

Bendrijos „Lemtis“ keturių žmonių komanda Irkutsko srityje iš viso aplankė 12 lietuvių tremtinių kapinių. Jas aptarkė, iškrito medžius, krūmus, dalį jų inventORIZAVOME. Žinoma, vi-

sa tai po keliolikos ar net keleto metų nugarimis į prieiti, viskas užžels, sunyks, tačiau išlikusi rašytinė bei vaizdinė medžiaga išliks amžinai ir pasitaranus istorijai.

Ekspedicijos dalyviai susitiko ir bendravo su lietuvių tremtiniais, klausėsiųjų pasakojimų apie vargus ir skaudų likimą Sibire. Lietuvių taip pat domėjos tuo, kas vyksta ir kaip žmonės gyvena Lietuvoje.

Irkutsko lietuvių bendruomenei padovanojome lietuvių tautinių drabužių, labai reikalingų aktyviai saviveikla užsiimančiai jaunuji lietuvių grupėi. Esame dékingi Mažeikių choreografijos mokyklai, kuri maloniai sutiko padovanoti savo vadovaujamo šokių kolektyvo „Kauškutis“ nenaudojamus drabužius, kuriuos ir perdavėme b e n d r u o m e n e i . L. Strižniova nuoširdžiai dėkojo Mažeikių kolektyvo vadovei Jolantai Tendienei už šią dovaną, kurios su nekantrumulaukė: „Mes persiūsime, prisitaikysime pagal savo poreikius, kad tik būtų kokia nors taučinės medžiagos skiautelė, – to mums taip trūksta,“ – džiūgavo ji.

Dalysimės patirtimi

Grįžę ekspedicijos dalyviai važinės po Lietuvos mokyklas, švietimo įstaigas, pasakos jaunimui apie skaudų mūsų tautos likimą bei patrauklia forma stengsis išreikšti savo išpūdžius ir patirtį, igytą ekspedicijos metu. Visa tai neabejotinai prisdės prie jaunimo ir visuomenės pilietiškumo, patriotiškumo skatinimo bei padės daugeliui suvokti, kokius žiaurumus mūsų taučiai patyrė Sibire.

Ekspedicijos dalyviai į Sibirą vyko remiami Rokiškio rajono savivaldybės Laisvės kovų jamžinimo komisijos, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo, aukų rémimo ir atminimo jamžinimo fondo, Šakių ir Kauno miestų savivaldybių bei UAB „Senukai“.

Ekspedicijos dalyviai dėkoja remėjams už paramą ir supratinumą vykdant tokią kilnią ir prasmingą veiklą bei tikisi paramos planuojamoms kitų metų ekspedicijoms. Taip pat norime padėkoti Irkutsko lietuvių bendruomenei, jos nariams, ir svarbiausia – bendrijos pirmininkei Liudmilai Strižniovai, siltai mus priemusiai ir globojusiai Sibire.

Bendrijos „Lemtis“ nariai

Skaitytojų laiškai

Kaimo kapinaitės

Lazdijų r. Verstaminė kaimo kapinaitėse, apytikriaus dviem arčiau akmenimis užvertame plote, palaidoti trys Pirmojo pasaulinio karo karininkai, 58 vokiečių ir 86 rusų kariai. Cemenitinėje lentoje išlikęs užrašas liudija, kad jų nuo suniokojimo gelbėjo išnytas žodis „russische“. Randiškės kaimė, prie vieškelio, ant kalnelio, stovi kitas paminklas su bylojančiu užrašu, kad toje vietoje palaidoti 272 Pirmojo pasaulinio karo Deutsche Krieger – vokiečių kariai. Tačiau ši užrašą 1944 m. sovietų kariai sutrupino. Ir ne ši vieną paminklą Lietuvė!

Pirmą Antrojo pasaulinio karo dieną nuo Krošnos motociklais atlėkę vokiečiai kariai sušaudė besitraukiančią sovietų karių gurguolę. Nukauti 27 sovietų kariai. Vietiniai gyventojai juos palaidojo tose pačiose kapinaitėse. Nukauti arkliai buvo užkasti greta.

Slinko dešimtmečiai. Pastarasis karių kapas neturėjo jokio užrašo. Tik neseniai iškilo paminklas su užrašu: „Memorial 2006 m. Rusijos Federacijos lėšomis atnaujino Rusijos ambasada Lietuvoje.“ Jei nebūčiau parodės kapavietės „idomų, kur būtų „atnaujinę?..“

Noras paženklini savijų kapus – ne žmogiškų jausmų padiktuotas aktas, o noras pažymėti kadaise buvusios imperijos ribas. Jei rusai dvasiškai praturtėjo, tegul padeda mums surasti Sibiro tremtinių kaulus, tegul parodo arimus ir pelkes, kur slaptai buvo užkasti Lietuvos partizanai...

Senosios Verstaminė kapinaitės priglaudė ir antrają karo dieną, birželio 23-ąją, vokiečių nužudyti 28 vyru ir moterų kūnus. Buvo sudeginotos kelios sodybos, ant Stepulevičiaus rankų vokiečių kulkosvaidis pakirto trejų metukų sunelio gyvybę. Dvyliką žmonių nusivarė į Seimeniškių kaimą ir ten sušaudė. Dar ir šiandien Verstaminė kaimo gyventojai svarsto, dėl ko taip įsiuto fashiastai. Prie Dubojos ežerėlio tą dieną riogsojo apšaudytas vokiečių automobilis, tame – žuvęs vokiečių karininkas. Šaudęs rusų kulkosvaidininkas paspruko į krūmus. Bet kuo kalti paprasti žmoneliai?.. Tose kapinaitėse palaidotas ir Petras Kirveliūnas. Netoli namų jis pakirto enkavedisto kulką.

Šiuo metu prie paminklinės lentos atsiradusime plėsyje zylutė susisuko lizdelį. Tik šmurkšt – įlenda ir vėl išskrenda vaikučiams maisto ieškoti. Senosios kapinės gražiai sutvarkytos, prižiūrimos. Stovėdamas prie jų jauti nuoširdžią pagarbą Teizų seniūnei. Tikimės, kad smėlėtai Dzūkijos žemei daugiau niekada neteks tokio jaunų priglausti.

Juozas KUČINSKAS

Tėsinys.
Pradžia Nr. 9 (791)
**Draugystė buvo
stipri...**

Iš pradžių noriu papasakoti apie mažają Tamilą. Vaikai, kurie augo tremtyje Vachšo slėnyje, turi gerais prisiminti šią tadžikiukę. Jos tévai gyveno gretimame kišlake. Hasanai su Rasmila dirbo Ujatuose, medvilnés fabriko laboratorijoje. Jų mažoji Tamila lankė vietinę mokyklą kartu su tremtiniais vaikais. Ji net neįsivaizdavo savo gyvenimo be šios draugijos. Buvo pramokus iki kelių sakinių lietuviškai ir vokiškai, bulgarai ją išmokė dainuoti jų liaudiškas dainas, korejiečiai – šokti. Gabi mergaitė turėjo berniuko charakterį, nevengė vaikiškų peštynių, krėsdavo įvairius „šposus“.

Jos tévai buvo labai puikūs žmonės: draugiški, atviri, vienuomet pasiruoše ateiti į pagalbą, jeigu kas nors pakliūdavo į bėdą. Tremtiniai dažnai pas juos lankési, vakarais gérē arbatą, dalijosi praleistos dienos įspūdžiais. Kai Hasanai sugalvojo pastatyti didesnę pavésinę, kad po ja sutilpitų visi svečiai, jam į pagalbą atėjo tremtiniai – statybininkai. Jie per kelias dienas prie sraunaus aryko pastatė tokį namelį, kad jo pasiūrėti ateidavo žmonės net iš gretimų kišlakų. Vėliau iškasė didžiulį hauzą – tvenkinį, apsodino jį rožių krūmais. Vietovė tapo pasakišku rojaus kampeliu. Hasanai su žmona Rasmila labai didžiavosi ta draugyste.

Vieną kartą apie savo dukteri susirinkusiems svečiams jie papasakojo stebuklingą istoriją. Tai nutiko labai staiga. Diena jau bai-gesi, žeme nusidriekė ilgi medžių šešeliai. Staiga į kambari, kuriamė buvo susirinkę svečiai įbėgo vyresnis Nurmachamedovų sūnus Salimas.

– Kas atsitiko, kodėl tos išbaile? – prišoko prie jo motina.

Berniukas, drebédamas išbaimės, vos pralemeno:

– Erelis! Erelis nunešė Tamilą į kalnus!

– Koks erelis, ką tu čia paimai? – atsistojo tévas. – Tas, kuris gyvena ant uolos?

– Tas, tas! Tamila réplijo pievelėje, vėliau pavargusi užsnūdo. Tada pasirodė jis. Smigo žemyn kaip léktuvas, išskėtęs sparnus, pačiuoju ją ir nuskrido į kalnus.

Niekas negalėjo patikėti, kad erelis galėjo pagrobtis tokia didelė mergaitę. Tiesa, ji buvo liesutė, bet labai vikri, nenuséderdavo ant rankų. Tėvai dažnai patiesdavo sode klimą, pridėdavo žaislų ir Tamila, palikta viena, ištisas valandas žaisdavo. Vyresni vai-kai turėjo ją prižiūrėti, bet

kartais jie taip užsižaisdavo, kad apie mažają sesutę visai pamiršdavo. Prisimindavo ją tik tada, kai pradėdavo verkti. Taip atsitiko ir šikart.

Bėgo laikas, nerimas augo. Buvo apieškoti visi pakampiai, apžiūrėtos pakrantės – mergaitės niekur nesimatė. Susirinkę senoliai nepamena, kad kada nors paukščiai būtų pasikėsinę į mažus vaikus. Vi-si sakė, kad čia kažkoks nesupratimas – erelis negali pakelti penkių mėnesių kūdikio! Tačiau neliko nieko kito, kaip apžiūrėti artimiausias uolas. Į pagalbą buvo pakvesti sava-noriai – jaunimas. Nedidelė grupė patraukė šlaito link ir pamatė didžiulį paukštį, su-kantį ratus virš uolos iškyšu-

Mes, vaikai, didžiavomės, kad mūsų būryje yra tokia įžymybė. Užtekdavo Tamilai pasakyti nors vieną žodį, kad kam nors reikia pagalbos, ir mes buvome pasirengę padėti tam žmogui. Apskritai su Nurmachamedovų šeima gyvenome labai draugiškai, tiek sauga, tiek vaikai.

Užaluose, Kuibiševske, Dangaroje tadžikai iš tolo pa-matė sveikindavosi su mūsų žmonėmis. Kuo skurdžiau jie gyveno, tuo didesnę pagarbą mums rodė. Bet buvo tarp jų ir prieškai nusiteikusiu. Jeigu su tokiais žmonėmis susi-durtum kalnuose, vargu ar išliktum gyvas. Visų pirma vie-tiniai gyventojai ne visi suprato, kodėl į jų šalį atsibastėme:

nepriestaravo, kolūkių pirminkams ir rajono partiniams darbuotojams pirmiausiai rū-pėjo medvilnés surinkimo planas, už kurį jie buvo apdo-vanojami ordinais ir medaliais, gaudavo dideles premijas. Darbo rankų stigo. Medvilnė – augalas kaprizingas, reikalaujantis nuolatinės priežiūros, ypač daug vandens. Reikėjo kasti arykus, kruopščiai suplanuoti visą laistymo sistemą. Kada tremtinis iš Lietuvos atvežė į Ta-džikistaną, vasarą karštis še-sėlyje siekdavo iki 45 laipsnių, o atvirame lauke, termometro stulpelis pakildavo iki 70 laipsnių ir daugiau. Smėlis po kojomis virė, kaip sriuba katile. Kiaušinis, užkastas į smė-

nimas, daugiausia badas, nu-varė į kapus ne tik senelius ir pagyvenusius žmones, bet ir visai jaunus, vaikus. Tačiau ne visi norėjo taikstyti su tokiu likimu, rizikavo savo gyvybe. Pavyzdžiu, didelė Mantu šeima iš Jurbarko visą tremtį praleido už Poliarinio rato, Igarkoje, ant Jenisejaus kran-to. Jei kas gali pasakyti, kad gyveno sumeškomis, tai Mantu šeima jų matė įvairių – ir baltų, ir juodų. Virgilijus, Ona, Vilūnė, Vaidilutė dirbo medžio perdirbimo kombina-te, nuo kojų iki galvos persi-smelkė pušų kvapu. Jie taip priprato prie poliarinės die-nos ir nakties, jog bijojo, kad grįžę į Lietuvą ilgai negalės priprasti prie kitų gyvenimo sąlygų. Bet buvo Mantu, atsi-dūrusių ir Vidurinėje Azijoje. Petras ir Adomas mirė Tadži-kistane, o dar vieni Mantai – Eugenijus, Jonas ir Kazimieras, perplaukė Pendžio upę ir atsidūrė Afganistane, iš ten pervažiavo į Vokietiją. Dabar jie gyvena Švarcvalde.

Sunki dalia išpuolė Balkių šeimynai iš Bebirvų. Akmenuotoje kalnų žemėje amžiams liko gulėti Marijona. Jos vaikams – Eugenijui, Vy-tautui, Elenai ir Irenai, var-gu ar kada nors pavyks aplankytį brangiausio žmo-gaus kapą. Tadžikistane dar ir šiandien aidi šūviai. Jie drasko tylą, gąsdina mažus ir suaugusius, europiečiai, pa-likę užgyventą turtą, ieško-dami ramybės, bėga iš šios šalies. Dar ilgai galima būtų vardinti pavardes visų nu-kentėjusių šioje šalyje – sarašas būtų labai ilgas. Iš gy-vujų jau išbraukta visa Vito-lių šeima – Valdemaras, Otto ir Irena, néra tarp mūsų

Emilijaus ir Julijanos Polia-ku; Vinco ir Vaclovo Gerve-lių, Onos ir Augusto Gerulai-čių. Jeigu būtų galima gyveni-mą pasukti atgal, kokiu puikiu žmonių mes turėtume! Skaudi, žinoma, netektis, bet dar skaudesnis mūsų, likusių gy-vų ir grįžusių į Tévynę, gyve-nimas. Mes niekaip negalime suprasti, kodėl savame krašte negalime susikalbėti gimtaj-a kalba. Mūsų daug kas jau ta-da, pirmaisiais tremties me-tais, nesuprato, daug kas ne-supranta ir dabar. O mūsų li-ko tiek mažai. Aš kalbu apie tuos, kurių vaikystę ir jaunystę skaudžiai paženklinio okupacija, karas, brandos metus – po-kario žudynės, tremtys, repre-sijos. Grįžome į Tévynę, kad taptume vargetomis! Mūsų Vyriausybė mažai į mus kre-pia dėmesio, per retai sulau-kiamie paramos! Čia aš išrei-kiu ne tik savo nuomonę, bet ir tų, kurie Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę puoselėjo...

(Bus daugiau)

Užmiršti tremties puslapiai

kartais jie taip užsižaisdavo, kad apie mažają sesutę visai pamiršdavo. Prisimindavo ją tik tada, kai pradėdavo verkti. Taip atsitiko ir šikart.

Bėgo laikas, nerimas augo. Buvo apieškoti visi pakampiai, apžiūrėtos pakrantės – mergaitės niekur nesimatė. Susirinkę senoliai nepamena, kad kada nors paukščiai būtų pasikėsinę į mažus vaikus. Vi-si sakė, kad čia kažkoks nesupratimas – erelis negali pakelti penkių mėnesių kūdikio! Tačiau neliko nieko kito, kaip apžiūrėti artimiausias uolas. Į pagalbą buvo pakvesti sava-noriai – jaunimas. Nedidelė grupė patraukė šlaito link ir pamatė didžiulį paukštį, su-kantį ratus virš uolos iškyšu-

Medvilnės plantacijų belaisviai

Tremtiniai vaikai mokėsi kartu su vietinių gyventojų atžalomis

lio. Pakeliui vaikinai sutiko kitus žmones, ieškojusius mergaitės kalno papédėje. Jie buvo radę mergaitės batelį ir vatinę lélé.

Kuo aukšciai lipio ieškotojai, tuo erelis darėsi agresyvesnis. Saulei leidžiantis jau nuoliams visgi pavyko užsiropšti ant uolos iškyšulio. Be eidami briauna, jie prie pat krašto pamatė krūvelę drabužių, po kuriais gulėjo mergaitė. Visi labai nustebė, kad ji gyva ir tik truputį apdraskyta. Suknelė keliose vietose buvo iplėšta ir ant kūno matėsi erelio nagų įbréžimai. Tamila miegojo. Pažadinta ji pradėjo šaukti. Tamsoje virš galvų sklandė erelis...

Maždaug devynias valandas Tamila buvo įkalinta ant uolos iškyšulio. Joks vaikas ten negalėtų užlipti. Benešdamas tokią naštą erelis, matyt, pavar-go. Niekas ant paukščio nepyko. Daugelis tik džiaugėsi, kad erelis nenumetė vaiko į prara-ją, nepaleido iš savo nagų...

į mečetę neiname, mulos ne-bijome, su viršininkais baramés, yra tokiai, kurie geria araką (degtinę) ir rūko tabaka, o moterys elgiasi taip, lyg būtų viršesnės už vyrus. Tremtiniai gyvenimo būdas jiem buvo keistokas ir nesuprantamas. Tačiau laikui bė-gant jie perėmė mūsų „civilizaciją“, pradėjo gyventi drąsiau, reiškė savo nepasitenkinimą, jeigu kas nors pradėdavo juos skriausti.

Praėjus porai metų, kurie buvo labai sunkūs tremtiniams, draugystė su vietiniais gyventojais virtė supratimo ir žmogiško bendravimo me-tais. Daug įvairių problemų sprendėme kartu, net gyvome greta vieni kitų. Broliškas bendradarbiavimas žymiai palengvino gyvenimą, mažiau badavo šeimos. Net gyvulius prižiūrėjome ir daržus sodinome kartu, nekalbant jau, kad vaikščiojome vieni pas kitus druskos skolintis.

Valdžia tokiai draugystei

li, išvirdavo per 10 minučių.

Vandenį medvilnės plan-tacijas leisdavo tiktais naktj, dieną galėjai netekti derliaus, išdeginti ištisus žemės plotus, kuriuos paskui vėl reikėdavo apsėti. Drenažas buvo sudētingas, prisieidavo dirbtiniukai, nemažai žmonių prarado sveikatą, karštis varė iš proto, nuo chinino vartojimo ne vieną kartą kilo geltligės ir dizenterijos epidemija, veidai buvo pagelė, paakiai įdubę, lūpos suskeldėjusios.

Mano mama užsirašinėjo, kas pačias pirmaisiais tremties metais labiausiai nuken-tėjo, kas neteko savo artimųjų ir giminėjų. Aš varčiau tuos užrašus ir per kūną visuomet perbėgdavo šiurpas. Negalė-jau patikėti, kad tiek daug tau-tiecių atgulė į svetimą žemę. Didelė netektis aplankė Andrijaičių šeimą, ištremtą iš Balnių, Kucinaičių šeimą iš Kalnėnų, nepasisiekė Renteliams iš Žvyrių. Ir kitos šeimos žy-miai praretėjo. Sunkus gyve-

2008 m. liepos 11 d.

Likimai

Slinko 1948-ųjų žiema. Juozapavos dvaras buvo seniai ištuštėjęs. Naujas dvių aukštų medinis namas – išardytas ir nežinia kur išvežtas. Liko tik pamatai. Dvarininkas, Lietuvos kariuomenės kapitonas Vladas Golšteinas prieš trejetą metų buvo nūmarintas GULAGe, jo žmona Monika, buvusi mokytoja, daugelį metų ten pat kalina ma. Sūnus Ričardas-Lordas, legendinio partizanų vado Vaclovo Voverio-Žaibo pavaduotojas, žuvo prieš 1946-ųjų Kūčias, sūnus Šarūnas, tik trylikametis, įkalintas Lukiskėse, suaugusiuju kamerone. Vėliau jį priglaudė giminės. Ketverių metukų dukterį Zitutę taip pat globojo giminės.

Dvaro samdinių name prisiglaudė svetimi. Gyveno trys skirtingų likimų našlės su vaka, ir – né vieno vyro. Viename namo gale gyveno ir mano dėdienė Antanina Mačionienė, dar prieš karą netekusi vyro. Jos vienintelis sūnus Kostas-Žvalgas, legendinio partizanų vado Vaclovo Voverio-Žaibo pavaduotojas,

žuvo 1945 m. Viduriniame kambaryste buvo apsistojusi našlė Monika Galagužienė, caro laikais gyvenusi Ukrainoje. Kitame namo gale gyveno Degutienė su dukterimi. Jos vyra, NKGB agenta, 1945 m. išsivedė partizanai. Vieną dieną kaime dairydamišesi šmirinėjo Daugų stribai, po tvartus ieškojo "banditų". Juozapavos dvaro tvarė rado nupenėtą Mačionienės kiaulę. Naktį našles pažadino šuns lojimas. Pakirdusios moterys pamatė aplink tvartą besisukiojančius ginkluotus vyrus. Visos suėjo į Degutienės kambarį ir ēmė stebeti. Naktis buvo šviesi, mėnesiena. Tvaro durys buvo tvirtos ir užrakintos. Kad nesukelė didelio triukšmo, atvykėliai sugalvojo "racionalizaciją": iš tvarto pamatų išvertė akmenį, vienas iš jų įlinido į tvarką varyti kiaulės, antras, užsimojaus kirviu, laukė prie skylės. Bet kiaulė néjo į lauką. Pirmajam nusibodo ją varinėti ir ēmė liesti laukan. Josėbras tuo metu užsimojo kirviu ir – per galvą... Negyvėli

įsivertė į netoli ese stovėjusias roges ir, nuvažiavę į Daugus pasakė, kad jų "banditai" užmušė.

Kitą dieną atvažiavo milicija. Tardymas buvo papras tas. Rogių vėžės ir kraujas sniege bylojo, kas įvyko. Pavarai A. Mačionienė su dvieju mažametėmis mergaitėmis išvežė į Sibirą. Vyresnioji slėpėsi tvarte, po ēdžiomis, bet stribas ją ištraukė. Buvo užrauga duona, ją iškepti leido, bet iš krosnies ištraukti uždraudė. Vežė dvieju vežimais. Pirmame, prikrautame bulvių ir rakandų, važiavo keturiolikmetė Onutė ir stribas, antrame – A. Mačionienė su dešimtmete Irute. Privažiavus Daugus, stribas Onutę nuo vežimo nustūmė ir nuvažiavo. Mačionienė bandė vytis, bet veltui.

Irutė į Lietuvą grįžo 1956 m., norejo prisiregistravoti Dauguose, bet milicininkai (buvo stribai) iš jos tik tyčiojosi: "Mes žinome, kad tu našlaitė. Neturi nei tévo, nei brolio. Niekas tavęs neužstos". Dėdienė, 1957 m. gržu si iš Sibiro, tévynėje pagyveno tik metus.

Vytautas MAČIONIS

Skelbimai

Liepos 19 d. (šeštadienį) Kelmės r. Tytuvėnų mstl. įvyks Krasnojarsko kr. Užūro r. buvusių tremtinių susitikimas. 11 val. šv. Mišios Tytuvėnų bažnyčioje. Po šv. Mišių susirinksime pabendrauti, vaišinsimės atsivežtomis vaišėmis. Teiraus tel. (8 427) 55 331.

Chorų vadovų dėmesiui!

Rugpjūčio 2 d. (šeštadienį) Ariogaloje įvyksiantiame tradiciame buvusių tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių sąskrydyje „Su Lietuva širdy“ jungtinis choras atliks: giesmes šv. Mišiose – „Pulkim ant kelių“ (A. Strazdas), „Prieš Tavo altorių“ (S. Šimkus), „Parveski, Viešpatie“ (J. Strolia), „Dieve, arčiau Tavęs“ (L. Masson), „Jézau, pas mane ateiki“ (J. Naujalis), „Marija, Marija“;

dainas – „Leiskit į Tévynę“ (L. Abarius, J. Šnapštys-Margalis), „Kur tu eisi?“ (partizanų daina, išplėtota J. Pavilonio), „Kritiūniams Lietuvos partizanams“ (A. Paulavičius), „Lietuva, brangi šalele“ (Vydūnas), „Aš pasėjau ažuolą“ (L. Abarius improvizacija lietuvių liaudies dainos tema), „Giedu dainele“ (lietuvių liaudies daina, ž. A. Baranausko, aranž. A. Kulikauskas, chorui pritaikė V. Miškinis);

Lietuvos valstybinį himną ir „Lietuva brangi“ (J. Naujalis, Maironis).

Pastaba: generalinės repeticijos nebus.

LKKAS maloniai kviečia visus, turinčius dokumentinės ar vaizdinės medžiagos apie Lietuvos kariuomenės karininkus, ypač – apie pokario ginkluotojo pasipriešinimo dalyvius, turinčius karininko laipsnį, prisiėti prie daugiatomės enciklopedijos "Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953" rengimo. Rašykite: Vytautui Zabielskui, Pušų g. 17-4, Vilnius. Tel. (8 5) 272 3828. Arba Astai Rėklaitytei, Kačanausko g. 18-7, Kaunas. Tel. (8 37) 734 218, 8 652 94 228.

SL289

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija: Aušra Šuopytė,

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, **LPKTS puslapis interne:** <http://www.lpkts.lt>
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3590. Užs. Nr.

ILSEKITES RAMYBEJE

Leonas Kascanas

1934–2008

Gimė Pašventupio k., Prienų valsč., ūkininkų šeimoje, auginusioje du sūnus. 1948 m. su tévais ištremtas į Usolę, Irkutsko sritį. Dirbo elektriku. 1957 m. gržė į Lietuvą, apsigyveno Radviliškyje, dirbo statybose. Vedė, užaugino du vaikus.

Palaidotas Radviliškio kapinėse.

Užjaučiame šeimą ir giminės.

LPKTS Radviliškio filialas

Petras Uodinis

1932–2008

Gimė Biržų r. Vaiginų k. ūkininkų šeimoje. 1950 m. su tévais buvo ištremtas į Chabarovsko kr. Lazo rajoną. Ten dirbo miško pramonės ūkyje. Ten prarado sveikatą. Į Lietuvą gržė 1957 m. Mirus tévams liko vienas ir nebesukūrė šeimos. Kol galėjo, dirbo kolūkyje.

Nuoširdžiai užjaučiame giminės ir draugus.

LPKTS Biržų filialas

Jonas Martinaitis

1936–2008

Gimė ūkininkų šeimoje Žilioniu k., Radviliškio r. 1948 m. su mama ir dvieju seserimis ištremtas į Krasnojarsko kr. Partizansko rajoną. Tévas tuo metu kaledo Komijoje ir į šeimą sugržė 1954 m. Šeimai, sunkiai besiverčiančiai tremtyje, pauglys Jonas visokeriopai padėjo įveikti sunkumus ir pats atkakliai siekė mokslų. Baigė Krasnojarsko technologijos institutą, dirbo įvairių inžinerinių darbų. Dėl šeimyninių aplinkybių negalėdamas grįžti į Lietuvą, apsigyveno Maskvoje, nuolat lankydavo téviškė ir artimuosius. Deja, paskutinė planuota kelionė į parodos atidarymą Vilniuje birželio mėnesį, pažymint jo dėdés, tarpukario dėdiniuko Jono Martinaičio 110 gimimo metines, neįsispildė. Dalyvavo lietuvių bendruomenės veikloje Maskvoje.

Palaidotas Pučkovo kapinėse, Maskvos priemiestyje.

Juozapa Ataraite-Urbonienė

1934–2008

Gimė Balsiu k., Šilalės r., ūkininkų šeimoje, auginusio penkis vaikus. 1951 m. šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Nazarovo r. Seledkovo kaimą. Sunku buvo neturėti duonos, pakelti neįprastą šaltį ir slegiantį tévynės ilgesį. Kolūkyje septyniolikmetės pečius lenkė sunkūs darbai. 1955 m. gržė į Lietuvą. Apsigyveno Klaipėdoje. Buvo sunku išsidarbinti, prisiregistravoti. 1958 m. ištėkėjo, užaugino dvi dukteris.

Palaidota Šilalės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Klaipėdos filialas

Elvyra Dzidolikaitė-Kairienė

1932–2008

Gimė Šleinių k., Kalvarijos valsč., Marijampolės aps., stambiu ūkininkų šeimoje. Po karo ūki išbuožinus ir namus sudeginus, šeima slapstėsi, keitė gyvenamają vietą, darbą. Elvyra mokėsi įvairiose mokyklose. 1951 m. šeima buvo ištremta į Tomsko sr. Kargasoko r. Mangino gyvenvietę. Dirbo miško darbus. 1953 m. persikelė į Kargasoką, vėliau – į Tomską. Iš tremties gržė 1958 m. Apsigyveno Kauno rajone. Dirbo įvairius darbus. Gražina sukūrė šeimą, su vyru Vincu užaugino sūnų, sulaukė dviejų vaikaičių.

Palaidota Kauno r. Jonučių kapinėse.

Buvusių tremtinių Dzidolikų šeima

Kaina 1,40 Lt

Lietuvos TV

Pirmadienis, liepos 14 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Komisaras Reksas“ (k.). 9.55 „Specialioji jūrų policijos tarnyba“ (k.). 11.45 „Maiklos nuotykiai gamtoje“ (k.). 12.15 „Štai taip!“ (k.). 12.45 „Angelų ežeras“ (k.). 14.20 „Fliperis“ (k.). 14.45 Disnéjaus valanda. 15.40 „Žalieji hektarai“ Ser. 16.10 „Maiklos nuotykiai gamtoje“ Ser. 16.35 „Štai taip!“ Ser. 17.05 „Komisaras Reksas“ Ser. 18.00 Labas vakaras. 18.30 Žinios. 18.45 „Namelis prerijose“ (k.). 10.50 „Volkeris, Teksono reindžeris“ (k.). 11.45 „Maiklos nuotykiai gamtoje“ (k.). 12.15 „Štai taip!“ (k.). 12.45 „Napoleonas“ (k.). 14.20 „Fliperis“ (k.). 14.45 Disnéjaus valanda. 15.40 „Žalieji hektarai“ Ser. 16.10 „Maiklos nuotykiai gamtoje“ Ser. 16.35 „Štai taip!“ Ser. 17.05 „Komisaras Reksas“ Ser. 18.00 Labas vakaras. 18.30 Žinios. 18.45 Tarptautinis priešolimpinis vyru krepšinio turnyras. Lietuva-Islandija. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Žurnalisto tyrimas. 22.04 „Perlas“. 22.05 „Las Vegasas“. Ser. 23.00 Vakaro žinios. 23.15 „Nusikaltami protai“. Ser. 0.05 „Specialioji jūrų policijos tarnyba“ Ser.

Antradienis, liepos 15 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Komisaras Reksas“ (k.). 9.55 „Namelis prerijose“ (k.). 10.50 „Volkeris, Teksono reindžeris“ (k.). 11.45 „Maiklos nuotykiai gamtoje“ (k.). 12.15 „Štai taip!“ (k.). 12.45 „Napoleonas“ (k.). 14.20 „Fliperis“ (k.). 14.45 Disnéjaus valanda. 15.40 „Žalieji hektarai“ Ser. 16.10 „Maiklos nuotykiai gamtoje“ Ser. 16.35 „Štai taip!“ Ser. 17.05 „Komisaras Reksas“ Ser. 18.00 Labas vakaras. 18.30 Žinios. 18.45 Tarptautinis priešolimpinis vyru krepšinio turnyras. Lietuva-Islandija. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Žurnalisto tyrimas. 22.04 „Perlas“. 22.05 „Las Vegasas“. Ser. 23.00 Vakaro žinios. 23.15 „Nusikaltami protai“. Ser. 0.05 „Specialioji jūrų policijos tarnyba“ Ser.

Trečiadienis, liepos 16 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Komisaras Reksas“ (k.). 9.55 „Specialioji jūrų policijos tarnyba“ (k.). 10.50 „Nusikaltami protai“ (k.). 11.40 (K)laidelė. 11.45 „Maiklos nuotykiai gamtoje“ (k.). 12.15 „Štai taip!“ (k.). 12.45 „Napoleonas“ (k.). 14.30 Bus švariau (k.). 14.45 Disnéjaus valanda. 15.40 „Žalieji hektarai“ Ser. 16.10 „Maiklos nuotykiai gamtoje“ Ser. 16.35 „Štai taip!“ Ser. 17.05 „Komisaras Reksas“ Ser. 18.00 Labas vakaras. 18.30 Žinios. 18.45 „Namelis prerijose“ Ser. 19.35 „Žmogus paukštis“. Dok. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 „Skrydis per Atlantą“. 1983. Vaid. f. Pertr.-22.04 „Perlas“. 23.00 Vakaro žinios. 23.15 Eliot kinas: „Architekto pilvai“. Drama. 1987. D.Britania.

Ketvirtadienis, liepos 17 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Komisaras Reksas“ (k.). 9.55 „Namelis prerijose“ (k.). 10.50 „Specialioji jūrų policijos tarnyba“ (k.). 11.45 „Maiklos nuotykiai gamtoje“ (k.). 12.15 „Štai taip!“ (k.). 12.45 „Šilko kelias“ (k.). 13.45 Žurnalisto tyrimas (k.). 14.45 Disnéjaus valanda. 15.40 „Žalieji hektarai“ Ser. 16.10 „Maiklos nuotykiai gamtoje“ Ser. 16.35 „Štai taip!“ Ser. 17.05 „Komisaras Reksas“ Ser. 18.00 Labas vakaras. 18.30 Žinios. 18.45 „Namelis prerijose“ Ser. 19.35 „Sparnabroliai“. Dok. f. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Šokių Eurovizijos atranka. 22.04 „Perlas“. 22.05 „Las Vegasas“. Ser. 23.00 Vakaro žinios. 23.15 „24 valandos“. Ser. 0.05 „Specialioji jūrų policijos tarnyba“ Ser.

Penktadienis, liepos 18 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Komisaras Reksas“ (k.). 9.55 „Namelis prerijose“ (k.). 10.50 „Specialioji jūrų policijos tarnyba“ (k.). 11.45 „Maiklos nuotykiai gamtoje“ (k.). 12.15 „Štai taip!“ (k.). 12.45 „Žmogus paukštis“ (k.). 13.30 Girių horizontai (k.). 13.50 Vasara kaimo. 13.55 Šokių Eurovizijos atranka (k.). 14.45 Disnéjaus valanda. 15.40 „Žalieji hektarai“ Ser. 16.10 „Maiklos nuotykiai gamtoje“ Ser. 16.35 „Štai taip!“ Ser. 17.05 „Komisaras Reksas“ Ser. 18.00 Labas vakaras. 18.30 Žinios. 18.45 „Namelis prerijose“ Ser. 19.35 „Gelbėtojų stotis“. Dok. f. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Šokių Eurovizijos atranka. 22.04 „Perlas“. 22.05 „Las Vegasas“. Ser. 23.00 Vakaro žinios. 23.15 „24 valandos“. Ser. 0.05 „Specialioji jūrų policijos tarnyba“ Ser.

Šeštadienis, liepos 19 d.

8.00 Gimtoji žemė. 8.30 Bus švariau. 8.45 Animacija. 10.00 Tele bim-bam. 10.30 „Fliperis“. Ser. 11.00 „Pasaulio paveldas“. Dok. 12.00 Pasaulinės jaunimo dienos Australijoje. 14.00 „Meilės aktas“. Rom. drama. 1953. JAV. Prancūzija. 16.00 Žinios. 16.10 „Maksas ir partneriai“. Ser. 17.05 „Pietų jūrų keiliaunkai“. Biogr. drama. 2006. Prancūzija. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 20.45 „Tuzinas aukštinė“. 21.00 Palanga 2008. Lietuvos slägerių karaliaus ir karalienės rinkimai“. 23.00 „Mirtina kavutė“. Veiksmo trileris. 1973. JAV.

Sekmadienis, liepos 20 d.

8.00 Šventadienio mintys. 8.30 Bus švariau. 8.45 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopedija. 10.30 „Fliperis“. Ser. 11.00 „Pasaulio paveldas“. Dok. 12.00 Girių horizontai. 12.25 Vasara kaimo. 12.30 „Žmogus su pistole“. Vesternas. 1955. JAV. 14.00 „Tomo Krauno afera“. Trileris. 1968. JAV. 15.55 (K)laidelė. 16.00 Žinios. 16.10 „Maksas ir partneriai“. Ser. 17.05 „Charluma“. Istorinė nuot. drama. 1966. D.Britanija. 19.30 Klausimėlis. 19.45 Savaitė. 20.30 Panorama. 21.00 „Montanos dangus“. Rom. vesternas. 2007. JAV. 22.40 Kultūros naujienos.

Televizijos programa

liepos 14–20 d.

TV3

Pirmadienis

6.40 „Teleparduotuve“. 6.55 Animacija (k.). 7.55 „Meilės paslaplys“. Ser. 8.55 „Meilės sūkuryje“. Ser. 10.00 „Dzin“ (k.). 11.10 „Vyras su vienu raudonu batu“ (k.). 13.05 „Zoro“. Ser. 13.35 Animacija. 15.35 „Spastuose“. Ser. 16.40 „Marina“. Ser. 17.40 „Rožių karas“. Ser. 18.45 Žinios. 19.10 „TV detektivai“. 20.10 „Vasarai su „Ambrožija“. 21.10 „Pati balsiausia laida“. 21.45 Vakaro žinios. 22.00 „Peterburgo banditai“. Ser. 23.00 „Taikdarys“. JAV, Kanada. 1997. Veiksmo f. 1.00 „Peterburgo banditai“ (k.). 2.00 „Telejazz“.

Antradienis

6.40 „Teleparduotuve“. 6.55 Animacija (k.). 7.55 „Meilės paslaplys“. Ser. 8.55 „Meilės sūkuryje“. Ser. 10.00 „Sibiro tranzitas“ (k.). 13.05 „Zoro“. Ser. 13.35 Animacija. 15.35 „Spastuose“. Ser. 16.40 „Marina“. Ser. 17.40 „Rožių karas“. Ser. 18.45 Žinios. 19.10 „TV detektivai“. 20.10 „Taip arba Ne“. 21.10 „Pati balsiausia laida“. 21.45 Vakaro žinios. 22.00 „Daktarai Hausas“. Ser. 23.00 „Akis“. JAV, Kanada. 1998. Veiksmo f. 1.00 „Daktarai Hausas“ (k.). 2.00 „Telejazz“.

Trečiadienis

6.40 „Teleparduotuve“. 6.55 Animacija (k.). 7.55 „Meilės paslaplys“. Ser. 8.55 „Meilės sūkuryje“. Ser. 10.00 „Taip arba Ne“ (k.). 11.00 „Vasarai su „Ambrožija“ (k.). 12.00 „Pati balsiausia laida“ (k.). 13.05 „Zoro“. Ser. 13.35 Animacija. 15.35 „Spastuose“. Ser. 16.40 „Marina“. Ser. 17.40 „Rožių karas“. Ser. 18.45 Žinios. 19.10 „TV detektivai“. 20.10 „Talentų medžioklė“. 21.10 „Pati balsiausia laida“. 21.45 Vakaro žinios. 22.00 „Daktarai Hausas“. Ser. 23.00 „Akis“. JAV, Kanada. 1998. Veiksmo f. 1.00 „Daktarai Hausas“ (k.). 2.00 „Telejazz“.

Ketvirtadienis

6.40 „Teleparduotuve“. 6.55 Animacija (k.). 7.55 „Meilės paslaplys“. Ser. 8.55 „Meilės sūkuryje“. Ser. 10.00 „Talentų medžioklė“ (k.). 11.00 „Švieski man vėl“ (k.). 13.05 „Zoro“. Ser. 13.35 Animacija. 15.35 „Spastuose“. Ser. 16.40 „Marina“. Ser. 17.40 „Rožių karas“. Ser. 18.45 Žinios. 19.10 „TV detektivai“. 20.10 „Gelbėtojų stotis“. 21.10 „Pati balsiausia laida“. 21.45 Vakaro žinios. 22.00 „Ryklas“. Ser. 23.00 „Už įstatymo ribų“. JAV, 2001. Veiksmo f. 1.00 „Ryklas“ (k.). 2.00 „Telejazz“.

Penktadienis

6.40 „Teleparduotuve“. 6.55 Animacija

(k.). 7.55 „Meilės paslaplys“. Ser. 8.55 „Meilės sūkuryje“. Ser. 10.00 „Gelbėtojų stotis“ (k.). 11.00 „Puikusis šou“ (k.). 13.05 „Zoro“. Ser. 13.35 Animacija. 15.35 „Spastuose“. Ser. 16.40 „Marina“. Ser. 17.40 „Rožių karas“. Ser. 18.45 Žinios. 19.10 „TV detektivai“. 20.10 „Kas čia kalba?“. JAV, 1989. Komedia. 22.10 „Sveiki atvykę į Museportą“. JAV, 2004. Komedia. 0.20 „Septintasis ženklas“. JAV, 1988. Drama. 2.20 „Telejazz“.

Šeštadienis

6.25 „Teleparduotuve“. 6.40 Animacija. 8.30 „Auklė“. Ser. 9.00 „Apie ūkį ir bites“. 9.30 Animacija. 10.00 „Žaidimų aikštėlė 2“. JAV, 2005. Nuot. komedija. 12.00 „Kai aplaukia banginiai“. D.Britanija. 1989. Drama. 14.00 Galiūnų superlygos varžybos Birštone. 15.00 Red Bull muilinių lenktynės Vilniuje. 16.00 „Zoro. Špaga ir rožė“. Ser. 17.05 „Dzin“. 17.40 „Aiškiaregys“. Ser. 18.45 Žinios. 19.05 „Šeštadienio vakarą“. 21.00 Koncertas „Tau, mama“. 23.00 „Skambutis 2“. JAV, 2005. Siaubo f. 1.10 „Sekso maniako dienoraštis“. JAV, 2001. Drama.

Sekmadienis

6.25 „Teleparduotuve“. 6.40 Animacija. 8.30 „Brangioji, aš sumažinau vaikus“. Ser. 9.30 Animacija. 10.00 „Kino centro fantomas“. JAV, 2000. Veiksmo f. 11.40 „Tūkstantmečio žmogus“. JAV, Vokietija. 1999. Fant. f. 14.15 „Juokingiausi Amerikos vaizdeliai“. 14.55 „Formulės - 1“ pasaulio čempionato Vokietijos Didžiojo prizo lenktynės. 17.05 „Dzin“. 17.40 „Aiškiaregys“. Ser. 18.45 Žinios. 19.00 „Puikusis šou“. 21.00 „Kerštas“. JAV, 1990. Veiksmo f. 23.30 „Gimės teisti“. Rusija. 2006. Veiksmo f. 1.40 „Telejazz“.

Baltijos TV

Pirmadienis

7.00 Televitrina. 7.20 „Sprendimai“. Ser. 8.10 Animacija (k.). 8.55 „Klounas IV“ (k.). 9.55 „Kol mirtis musiškis“ (k.). 11.00 „Prabudimo vasara“ (k.). 12.40 „Turbo“. „Apgalvotas nusikaltimas“ (k.). 14.20 „Pinigų lietus“. 15.40 Animacija. 16.30 „Smagiausios akimirkos“. 17.00 „Sprendimai“. Ser. 18.00 „Baimės faktorių IV“. 20.00 Žinios. 20.20 „Europa-Lietuva“. 20.25 „Parama versli-ateitis Lietuviui“. 20.35 „Už viską tau dėkoju“. Ser. 21.40 „Tigro imperija“. Ser. 2005. Prancūzija, Belgija. 23.40 Žinios. 23.55 „Juokingiausi žmonės ir gyvūnai“ (k.). 0.30 „Pinigų lietus“. 1.45 „Bamba“.

Antradienis

7.00 Televitrina. 7.20 „Sprendimai“. Ser. 8.10 Animacija (k.). 8.55 „Baimės faktorių IV“ (k.). 9.55 „Kol mirtis musiškis“ (k.). 11.00 „Tigro imperija“ (k.). 12.40 „Smagiausios akimirkos“ (k.). 13.15 „Už viską tau dėkoju“ (k.). 14.20 „Pinigų lietus“. 15.40 Animacija. 16.30 „Smagiausios akimirkos“. 17.00 „Sprendimai“. Ser. 18.00 „Kol mirtis musiškis“ (k.). 19.00 „Baimės faktorių IV“. 20.00 Žinios. 20.20 „Akistata su Lietuva“. 20.35 „Už viską tau dėkoju“. Ser. 21.40 „Tigro imperija“. Ser. 23.40 Žinios. 23.55 „Juokingiausi žmonės ir gyvūnai“ (k.). 0.30 „Pinigų lietus“. 1.45 „Bamba“.

Trečiadienis

7.00 Televitrina. 7.20 „Sprendimai“. Ser. 8.10 Animacija (k.). 8.55 „Baimės faktorių IV“ (k.). 9.55 „Kol mirtis musiškis“ (k.). 11.00 „Epicentras“ (k.). 12.45 „Smagiausios akimirkos“ (k.). 13.15 „Už viską tau dėkoju“ (k.). 14.20 „Pinigų lietus“. 15.40 Animacija. 16.30 „Smagiausios akimirkos“. 17.00 „Sprendimai“. Ser. 18.00 „Kol mirtis musiškis“ (k.). 19.00 „Baimės faktorių IV“. 20.00 Žinios. 20.20 „Akistata su Lietuva“. 20.35 „Už viską tau dėkoju“. Ser. 21.40 „Žiurkės“. Ser. 23.40 Žinios. 23.55 „Juokingiausi žmonės ir gyvūnai“ (k.). 0.30 „Pinigų lietus“. 1.45 „Bamba“.

Ketvirtadienis

7.00 Televitrina. 7.20 „Sprendimai“. Ser. 8.10 Animacija (k.). 8.55 „Baimės faktorių IV“ (k.). 9.55 „Kol mirtis musiškis“ (k.). 11.00 „Žiurkės“ (k.). 12.45 „Smagiausios akimirkos“ (k.). 13.15 „Už vis